

NBV EN NBV21

Dit document bevat vertaalaantekeningen bij het boek Ruth in de NBV en de NBV21.

In de onderstaande vertaalaantekeningen wordt de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) uit 2004/2007 meestal niet apart genoemd naast de NBV21. De NBV21 omvat de vertaalkeuzes van de NBV voor zover die ongewijzigd zijn gebleven. Alleen als de NBV21 afwijkt van de NBV, wordt dit apart genoemd. Afgezien van de eerbiedshoofdletters is in 42 van de 85 verzen van Ruth iets veranderd in de NBV21 ten opzichte van de NBV.

Om snel te kunnen zien welke vernieuwingen/verbeteringen de NBV21 heeft doorgevoerd ten opzichte van de NBV, zijn de betreffende versnummers **vet** gemaakt in de onderstaande aantekeningen.

Voor meer achtergronden bij de NBV21, zie Matthijs de Jong en Cor Hoogerwerf, *NBV21: De vertaal-methode toegelicht*, Haarlem/Antwerpen 2021.

RUTH 1

[1:1] *weg uit Betlehem* – De bepaling 'uit Betlehem' kan ook bij 'een man' gelezen worden, zoals de Groot Nieuws Bijbel en de NBG-vertaling 1951 doen. In de NBV21 is het, net als in de Willibrordvertaling, opgevat als een bepaling bij 'weggaan'. Zo staat in Ruth 1:1 de beweging centraal en in Ruth 1:2 de nadere bepaling van 'de man' en zijn afkomst.

[1:1] *als vreemdeling te gaan wonen* – De plaats van de vreemdeling is een belangrijk thema in het boek Ruth (vgl. Ruth 2:10). In het Hebreeuws wordt hier een technische term gebruikt die letterlijk te vertalen is met 'als vreemdeling verblijven'. De NBV had in vers 1 gekozen voor 'een tijdlang (...) te gaan wonen' en in vers 2 'als vreemdeling' toegevoegd. De NBV21 kiest ervoor dit **motiefwoord** meteen in vers 1 te vertalen met 'als vreemdeling wonen' (vgl. Gen. 12:10; 26:3; 47:4; 2 Kon. 8:1).

[1:1-2] *de vlakte van Moab* – Letterlijk vertaald staat hier 'het veld van Moab'. Het woord 'veld(en)' komt vaak voor in Ruth. Omdat een concordante vertaling met 'veld(en)' tot een gewrongen Nederlandse tekst zou leiden, is in de NBV21 voor de concrete velden de vertaling 'land' (Ruth 2:2, 3; 4:3, 5) 'akker' (2:8) of 'veld' (2:9, 17, 22) gekozen. 'Het veld van Moab' is in plaatsbepalingen meestal alleen als 'Moab' vertaald (1:6, 22; 2:6; 4:3). Hier in Ruth 1:1 en 2 is gekozen voor de weergave 'vlakte van Moab', waardoor de plaatsbepaling concreter en aantrekkelijker wordt.

[1:2] *Naomi* – De weergave 'Noömi' (NBV) is volgens de gevolgde transcriptieregels correct. Alleen bij ingeburgerde namen wordt hiervan afgeweken (bijv. Jozef, Jezus). In het Nederlandse taalgebied en ook daarbuiten is Naomi nog altijd zo ingeburgerd, dat het beter is te kiezen voor de bekende weergave. Daar sluit de NBV21 dus weer bij aan.

[1:2] *bleven ze daar wonen* – Het element ‘als vreemdeling’ (NBV) is in de NBV21 conform de brontekst verplaatst naar vers 1.

[1:6] *Toen Naomi hoorde* – In de NBV21 is gekozen voor de chronologische volgorde: Naomi hoort eerst goede berichten over Betlehem en maakt vervolgens het plan tot terugkeer. Deze volgorde past beter bij het narratieve karakter van de tekst dan een vertaling als in de Willibrordvertaling en de NBG-vertaling 1951, waarin eerst het vertrek en dan de reden daarvoor genoemd wordt.

[1:6] *Moab* – Zie bij 1:1-2.

[1:6] *hun weer brood had gegeven* – De NBV had ‘dat het weer te eten had’. In de NBV21 is het conform de brontekst expliciet gemaakt dat de HEER het eten geeft. Bovendien heeft de weergave met ‘brood’ hier de voorkeur in verband met de link met Betlehem (‘broodhuis’). ‘Brood’ staat voor ‘voedsel’ (vgl. Ps. 104:14, 27, Mat. 6:11).

[1:6] *terug te keren* – Met een herhaald ‘terugkeren’ wordt het **motief** van de terugkeer naar Betlehem of Moab vormgegeven. Het klinkt in Ruth 1:6, 7, 8, 10, 11, 12, 15, 16 en 22. Vgl. ook nog ‘teruggegeven’ in 4:15. In 1:6, 7 en 10 zijn Ruth en Orpa ook ingesloten bij de terugkeer, hoewel zij nog nooit in Betlehem geweest zijn. Maar zij gaan mee in de terugkeer van Naomi. In De NBV21-versie van 1:7, 22 en 2:6 is dat preciezer weergegeven dan in de NBV.

[1:7] *ging terug* – Zie bij 1:6.

[1:8] *terug* – Zie bij 1:6.

[1:9] *barstten zij in tranen uit* – In Ruth 1:9 is in de NBV21 de keuze tussen het in Nederland gangbaarder ‘huilen’ en het in Vlaanderen gangbaarder ‘wenen’ vermeden. Omdat de formulering ‘opnieuw barstten zij in tranen uit’ in 1:14 te opvallend zou zijn, is daar de Nederlandse variant gekozen: opnieuw begonnen zij te huilen.

[1:10] *terugkeren* – Zie bij 1:6.

[1:11] *terug* – Zie bij 1:6.

[1:12] *terug* – Zie bij 1:6.

[1:13] *mijn lot is te bitter voor jullie* – Hier zijn verschillende vertalingen mogelijk: 1) het is mij veel bitterder dan jullie, 2) het is mij veel te bitter voor jullie, 3) het is mij zeer bitter omwille van jullie. De NBG-vertaling 1951 en de Groot Nieuws Bijbel kiezen voor de eerste interpretatie (het is voor mij veel verdrietiger dan voor u). De NBV21 kiest, net als de Willibrordvertaling, voor de tweede mogelijkheid, die het beste aansluit op het voorafgaande ‘nee’: Naomi geeft met deze zin een extra reden om niet met haar mee te gaan. Het is de climax van het betoog waarmee ze haar schoondochters wil overreden om in Moab te blijven.

[1:14] *huilen* – Zie bij 1:9.

[1:14] *week niet van haar zijde* – Het Hebreeuwse woord betekent ‘zich hechten aan’. De NBG-vertaling 1951 en de Willibrordvertaling hebben hier de vertaling ‘Ruth klemde zich aan haar vast’. Die woordkeus is te beperkt, omdat het teveel alleen een fysieke betekenis heeft.

[1:15] *schoonzus* – In de NBV21 zijn bij echte familierelaties ‘zusters’ (zo NBV) vervangen door ‘zussen’.

[1:15] *terug* – Zie bij 1:6.

[1:15] *haar god* – In De Nieuwe Bijbelvertaling is ‘God’ met een hoofdletter geschreven als het verwijst naar de God van Israël; in andere gevallen is een kleine letter gebruikt.

[1:16] *terug* – Zie bij 1:6.

[1:16] *Maar Ruth (...)* – In het Hebreeuws is dit een poëtisch vers. Het bestaat uit een parallellisme (twee evenwijdig lopende zinnen) en het heeft metrum en klankherhaling. In de NBV21 is het als proza vertaald, om de verbinding met het verhaal vast te houden. Wel bevat het vers ook in de vertaling enkele poëtische kenmerken, namelijk een parallellisme en herhaling van de a-klank.

[1:17] *anders mag de HEER met mij doen wat Hij wil* – De Hebreeuwse formulering ‘zo moge de HEER aan mij doen en zo moge hij toevoegen’ is een eedformule die in NBG-vertaling 1951 en de Willibrordvertaling vrij letterlijk vertaald wordt: ‘zo moge de HERE mij doen, ja nog erger’ en ‘De HEER moge mij dit aandoen en nog erger’. In deze vertalingen is het ‘zo’ of ‘dit’ erg onduidelijk door het ontbreken van een gebaar dat de spreker hierbij waarschijnlijk maakte. In de NBV21 wordt deze formule vertaald met ‘de HEER mag met mij doen wat Hij wil’. De NBV had ‘De HEER is mijn getuige’, maar dit is omwille van de **consistentie** aangepast (vgl. 1 Sam. 14:44; 2 Sam. 19:14).

[1:19] *Hun aankomst (...)* – Hier begint, anders dan in andere Nederlandse vertalingen, midden in een vers een nieuwe alinea. In het Nederlands is in een goed verteld verhaal de alinea-indeling belangrijk. In Ruth wordt in principe bij een scènewisseling een nieuwe alinea begonnen. Hier midden in Ruth 1:19 is er een verandering van tijd (letterlijk ‘en het gebeurde toen zij [...]’), van plaats (van onderweg naar Betlehem) en van personages (de handeling speelt zich af tussen Naomi en de vrouwen van Betlehem, en Ruth is van het toneel verdwenen).

[1:19] *de vrouwen* – In het Hebreeuws is het onderwerp niet expliciet uitgedrukt, maar uit de vrouwelijke meervoudsvorm van het werkwoord af te leiden. Net als de meeste vertalingen vertaalt de NBV21 hier ‘de vrouwen’, ook in verband met de vergelijkbare passage in Ruth 4:14, waar ‘de vrouwen’ in het Hebreeuws wel expliciet worden genoemd.

[1:20] *Ontzagwekkende* – ‘El Sjaddai’, een van de benamingen waarmee God in het Oude Testament wordt aangeduid, is in de NBV21 vertaald als ‘de Ontzagwekkende’.

[1:22] *Zo kwam Naomi terug* – Zie bij 1:6.

[1:22] *Moab* – Zie bij 1:1-2.

RUTH 2

[2:1] *moedig en invloedrijk man* – Het Hebreeuws ‘*iesj gibbor chajjijel*’ betekent letterlijk iets als ‘sterke/dappere man van kracht’. Afhankelijk van de context spelen dapperheid, rijkdom, invloed, bekwaamheid ook mee. In Ruth 3:11 wordt het woord *chajjijel* voor Ruth gebruikt: ‘*esjet chajjijel*, ‘sterke/dappere vrouw’. In de NBV was het verband tussen die twee typeringen niet zichtbaar. De NBV21 vertaalt *chajjijel* in beide gevallen met ‘moedig’. Dat is waar Boaz en Ruth overeenkomen. Daarnaast wordt het woord *gibbor* – dat alleen voor Boaz wordt gebruikt – vertaald met ‘invloedrijk’. Het **motief** ‘moedig’ past bij Boaz omdat hij het opneemt voor een vrouw van vreemde afkomst en bij Ruth omdat zij het initiatief neemt om de toekomst van haar familie veilig te stellen.

[2:2] *Ik wil graag* – In de NBV (‘ik zou graag willen’) klinkt de vraag als een verzoek om informatie aan Naomi. Maar Naomi bevestigt slechts het voornemen dat Ruth uitspreekt.

[2:2] *die mij goedgezind is* – In 2:2, 10 en 13 komt in het Hebreeuws de uitdrukking ‘genade vinden in de ogen van’ voor. In de NBV21 is dit **motief** herkenbaarder vertaald dan in de NBV door de herhaling van ‘goed’. (In 2:10 is voor ‘vriendelijk zijn voor’ gekozen omdat in de volgende zin al ‘goed’ staat. Op het

niveau van de tekst blijft het motief bewaard.)

[2:3] *Bij toeval* – De NBV21 heeft de personificatie van het toeval in de NBV ('Het toeval wilde') aangepast en biedt zo een iets **minder ingevulde** tekst.

[2:4] *Boaz zelf* – Letterlijk vertaald staat er 'en zie Boaz kwam'. (*We*)*hinnee*, '(en) zie' geeft nadruk aan, en duidt soms op een nieuw begin, soms op aandacht voor wat volgt, zoals hier voor een nieuwe figuur in de scène. In de vertaling wordt het hier weergegeven door 'zelf'. Zie voor achtergronden bij *wehinnee* Leanie de Kok-van Deelen, 'Warempel, het was Lea'. Over (*we*)*hinneh* als partikel dat mirativiteit markeert' in: *Met Andere Woorden* 39/1 (2020), 24-35, <https://debijbel.nl/bericht/warempel-het-was-lea>.

[2:6] *mee teruggekomen* – 1) Zie bij 1:6. 2) In het Hebreeuws staat er ook 'uit de velden van Moab'. Omdat even daarvoor Ruth wordt aangeduid als 'de Moabitische vrouw' en het duidelijk is waar ze vandaan komt, is het element 'uit de velden van Moab' in de NBV21 geïmpliciteerd.

[2:7] *nu is ze hier al de hele dag* – Het Hebreeuwse werkwoord dat hier wordt gebruikt ('staan') laat twee interpretaties toe: 1) op de been zijn, 2) zich wachtend opstellen. Bij 1) gaat men ervan uit dat Ruth al de hele dag aan het aren lezen is achter de maaiers aan. Men vertaalt 'de hele dag al bezig zijn' en laat 'bij de schoven', in het verzoek van Ruth, vaak weg. Bij 2) gaat men juist uit van het verzoek om 'bij de schoven' aren te mogen lezen, wat specifieke toestemming vereist (vgl. Ruth 2:15). Ruth staat te wachten tot ze die toestemming krijgt. De vertaling van de NBV21 laat beide interpretaties toe.

[2:7] *ze heeft maar even gezeten* – Het is onduidelijk wat het Hebreeuws hier wil zeggen. Een letterlijke vertaling luidt 'haar zitten in het huis een weinig'. Dit is op te vatten als een aanwijzing voor het doorzettingsvermogen van Ruth. In de NBG-vertaling 1951 wordt het als een algemene eigenschap van Ruth opgevat (het is iemand die weinig thuis zit), in de NBV21, net als in veel andere vertalingen, slaat het op de specifieke situatie van het aren lezen: 'zij heeft slechts even gezeten'.

[2:8] *mijn dochter* – Boaz spreekt Ruth aan als zijn 'dochter', dat wil zeggen een vrouw die tot zijn 'huis' behoort en onder zijn gezag valt. Omgekeerd spreekt Ruth Boaz aan als '(mijn) heer' (Ruth 2:13). In het Nederlands is dit taalgebruik vreemd, maar het is typerend voor de sociale verhoudingen in de Bijbelse tijd en cultuur. Het is ook nauw verweven met de thematiek van familierelaties die in dit boek een grote rol speelt. Omdat dit taalgebruik zozeer aan de inhoud van de tekst raakt (tekstkenmerk), bevat de NBV21 aanspreekvormen die in het Nederlands ongebruikelijk zijn.

[2:10] *vriendelijk (...) goed* – zie bij 2:2.

[2:12] *onder wiens vleugels je bent komen schuilen* – Dit literair belangrijke **motief** komt terug in Ruth 3:9, waar woord-voor-woord vertaald staat: 'spreid uw vleugel uit over uw dienaress'. In de NBV21 (in tegenstelling tot de NBV) zijn deze twee teksten op elkaar afgestemd via het woord 'schuilen'.

[2:13] *goed* – zie bij 2:2.

[2:13] *voor mij (...) me* – Ruth spreekt in de brontekst over zichzelf in de derde persoon: 'uw dienaress'. Deze beleefde, bescheiden manier van spreken (hofstijl) komt veel vaker voor in het Oude Testament. In het Nederlands is dit gebruik van de derde persoon vreemd en soms verwarrend. 'Uw dienaress' botst hier met 'terwijl ik niet eens bij u in dienst ben'. Daarom is in de NBV21 deze spreekwijze omgezet in een eerste persoon. Door Ruths lichaamstaal (zie Ruth 2:10) en de aanspreking 'heer' is duidelijk dat

Ruth zich nederig opstelt (vgl. 3:9).¹

[2:14] *wijn* – Sommige vertalingen hebben hier ‘azijn’. Het gaat om met water aangelengde verzuurde wijn of om water dat met wijnazijn fris gehouden werd. In de NBV21 is soms met ‘water met azijn’ vertaald en bij een negatieve context ook wel met ‘azijn’; in een positieve context, zoals hier, is voor ‘wijn’ gekozen.

[2:16] *verwijft haar dus niets* – In Ruth 2:15 geeft Boaz zijn mannen opdracht om Ruth haar gang te laten gaan; ze mogen haar niet ter verantwoording roepen (‘zeg daar niets van’). Het slot van Ruth 2:16 kan worden opgevat als een versterking hiervan. Er wordt een woord gebruikt dat soms ‘schelden’ betekent, maar hier goed als ‘verwijten’ kan worden vertaald. Het verbindingswoordje ‘dus’ geeft het verband met Ruth 2:15 aan.

[2:17] *efa* – Het woord ‘efa’ duidt een inhoudsmaat aan die in onze tijd en cultuur niet gangbaar is. Bij het vertalen is het de vraag hoe een dergelijke aanduiding weergegeven moet worden. De inhoudsmaat (of in andere gevallen lengtematen of gewichten) zou ook omgerekend kunnen worden naar een moderne rekeneenheid. Het gaat bij een efa om ongeveer 45 liter. Maar in de NBV21 is ernaar gestreefd de vreemde historische en socioculturele achtergrond van de tekst herkenbaar te houden en in dit opzicht niet te moderniseren.

[2:18] *Toen Naomi (...)* – Midden in het vers begint een nieuwe alinea omdat er na Ruth 2:18a een wisseling van tijd, plaats en personages is.

[2:19] *zo goed heeft behandeld* – De NBV21 heeft hier de NBV **consistent** gemaakt door afstemming op Ruth 2:10b.

[2:20] *want hij (...)* – In de zin ‘hij heeft trouw bewezen aan de levenden en aan de doden’ verwijst ‘hij’ naar Boaz: Naomi prijst Boaz omdat hij goed geweest is voor Naomi en Ruth (de levenden), maar daarmee ook blijk gegeven heeft van zijn verantwoordelijkheid voor de overleden familieleden. Ook in de Willibrordvertaling is voor deze interpretatie gekozen, maar in de NBG-vertaling 1951 en in de Groot Nieuws Bijbel prijst Naomi de trouw van de HEER. Voor de keuze van de NBV21 zijn twee argumenten te geven. 1) De zin is grammaticaal vergelijkbaar met 2 Samuel 2:5, waar de NBV21 heeft: ‘Wees gezegend door de HEER, omdat u trouw hebt bewezen aan uw heer Saul’. In deze zin kan de reden voor de zegenbede alleen maar betrekking hebben op degene aan wie de zegen toegewenst wordt. 2) Ook in het geheel van het verhaal past het dat Naomi hier de trouw van Boaz prijst. Van Ruth 2:1 tot 4:12 gaat het steeds over de plannen die Naomi, Ruth en Boaz maken. Daaromheen is het motief van klacht (1:20-21) en lof (4:14) aan het adres van de HEER geplaatst. Lofprijzing van de HEER in 2:20 zou veel minder goed in deze opbouw passen. Tegelijk biedt de NBV21 de alternatieve vertaling in een voetnoot. Het is immers niet uitgesloten dat ‘hij’ naar God verwijst. Ook is het mogelijk dat de dubbelzinnigheid bedoeld is: Boaz staat dan in tweede instantie symbool voor God.

RUTH 3

[3:4] *de deken aan zijn voeteneinde terugslaan* – Letterlijk vertaald staat hier ‘zijn voeteneinde ontbloten’. Wat het precies betekent is niet duidelijk. Omdat in het Hebreeuws ‘voeten’ een bekend eufemisme voor de mannelijke geslachtsdelen is, en hier het woord ‘ontbloten’ gebruikt wordt, denken sommige uitleggers dat het verhaal van Ruth op de dorsvloer een seksuele lading heeft. De hele

¹ Zie voor de omgang met hofstijl in de NBV21 Matthijs de Jong en Cor Hoogerwerf, *NBV21: De vertaalmethode toegelicht*, Haarlem/Antwerpen 2021, 98-101, 248-250.

sfeer in de vertaling van Ruth 3:2-14 is zo dat er eventueel een seksuele dubbelzinnigheid gelezen kan worden, zonder dat dit expliciet gezegd wordt. Precies hetzelfde geldt voor de brontekst.²

[3:9] *Ik ben het, heer, Ruth* – Vergelijk de aantekening bij 2:13. In de brontekst duidt Ruth zichzelf aan in de derde persoon als ‘uw dienaar’ (hofstijl). Een woordelijke vertaling zou hier verwarrend zijn. De NBV had de hofstijl geheel weggelaten. Om toch recht te doen aan dit kenmerk van de brontekst is in de NBV21 ‘heer’ toegevoegd: zo is de hofstijl op een indirecte manier gehonoreerd.

[3:9] *Laat mij bij u schuilen* – Hier wordt eenzelfde formulering (‘spreid uw vleugel over mij’) gebruikt als in Ruth 2:12, waar het gaat om het zoeken van bescherming. De formulering komt elders ook voor in de context van het huwelijk (Deut. 23:1; 27:20; Ezech. 16:18). Omdat het beeld met de vleugels hier als concrete vraag aan Boaz vreemd zou zijn, is het beeld getransformeerd naar de betekenis ervan. In de NBV stond ‘Wilt u mij bij u nemen’, in de NBV21 is het **thematische verband** met 2:12 via het woord ‘schuilen’ herkenbaar gemaakt.

[3:11] *een moedige vrouw* – In de brontekst staat ‘een vrouw van kracht’, dezelfde formulering als in Ruth 2:1 met betrekking tot Boaz. Daarom is in de NBV21 in plaats van ‘bijzondere’ (NBV) gekozen voor ‘moedige’. Zie de aantekening bij 2:1. De NBV21 combineert hier **functionele concordantie** met natuurlijk, sprekend Nederlands.³

[3:16] *hoe het haar was vergaan* – In het Hebreeuws staat hier dezelfde vraag (*mi-at*) als Boaz stelt in 3:9. Een gelijkkluidende vertaling past hier niet (tenzij je de vergezochte uitleg kiest van de kanttekening in de Statenvertaling). Het is hier beter om de vertaling af te stemmen op de context; die ruimte is er vanuit het Hebreeuws.⁴

RUTH 4

[4:1] *zijn naam is niet van belang* – In de brontekst wordt de voorbijganger aangeduid als ‘die en die’. In 1 Samuel 21:3 en 2 Koningen 6:8 is dat de aanduiding van een plaats: een afgesproken plek, een bepaalde plaats. Deze aanduiding wordt gebruikt als het onmogelijk of niet wenselijk is de naam zelf aan te geven. In Ruth 4:1 wordt wel vertaald ‘Dinges’, ‘vriend’, maar er is geen aanleiding voor zo’n denigrerende manier van spreken van Boaz. Het feit dat deze persoon niet bij naam genoemd wordt is binnen het boek Ruth veelzeggend. In het verhaal hebben alle personages een naam (Naomi zelfs twee) en de ‘naam’ is in dit hoofdstuk zelfs het belangrijkste **trefwoord** (zie Ruth 4:5, 10, 11, 14, 17). Dat de naam van deze persoon niet van belang, wijst al vooruit naar Ruth 4:6-8: de man ziet af van zijn rechten, hij is voor dit verhaal verder niet van belang.

² Zie ook het artikel van Janet Dyk, ‘De dorsvloerscène in Ruth 3: suggestieve lezingen en interculturele overwegingen’ in: Rieuwerd Buitenwerf e.a. (red.), *Ambacht en Wetenschap. Elf wetenschappers over De Nieuwe Bijbelvertaling*, Heerenveen 2006, 107-118. Zij wijst erop dat westerse uitleggers zich niet voor kunnen stellen dat er geen erotische lading in Ruth 3 zit, al hangt het volgens sommigen slechts in de lucht en gebeurt er verder niets. Maar dat is niet de enig mogelijke lezing. Taalkundig gezien lijkt het er sterk op dat in de westerse uitleg bepaalde woorden een lading krijgen die ze van oorsprong niet hebben. Ruths handelwijze kan ook gezien worden als zakelijk en gepast met het oog op de toekomst. De vertaling dient op dit punt zeer terughoudend te zijn met invulling.

³ In de Bijbel in Gewone Taal is Boaz belangrijk en Ruth geweldig, in de Groot Nieuws Bijbel is Ruth ook geweldig maar Boaz invloedrijk, in de Willibrordvertaling is Boaz vermogend en Ruth bekwaam, in de NBG-vertaling 1951 is Boaz zeer vermogend en Ruth deugdzaam. De Naardense Bijbel noemt Boaz ‘een kerel van vermogen’ en Ruth ‘een vrouw van vermogen’; in de vertaling van de Societas Hebraica Amstelodamensis is Boaz ‘bijzonder kloek’ en Ruth ‘een kloek vrouw’. Deze twee pogingen tot concordantie zijn echter niet zo geslaagd. De eerstgenoemde is zonder meer vreemd Nederlands. De tweede valt terug op een term (‘kloek’) die niet alleen ouderwets is, maar ook vaag.

⁴ Zie: Jaap van Dorp, ‘De vraag *mie at bitti* in Ruth 3:16’ in: *Met Andere Woorden* 36/1 (2016).

[4:5] *koopt u het ook van Ruth* – In veel vertalingen, ook in de NBG-vertaling 1951, de Groot Nieuws Bijbel, de Willibrordvertaling, is Ruth het lijdend voorwerp van 'kopen': 'koopt u ook Ruth'. In de NBV21 is met 'koopt u het ook van Ruth' de brontekst letterlijk gevolgd. Zo richt Boaz de aandacht vooral op het land. Dat Ruth met de koop van het land verbonden is, wordt niet direct benadrukt, evenmin als precies duidelijk wordt op welke manier deze twee verbonden zijn.

[4:7-8] *Koopt u (...)* – De volgorde van de verzen is in de NBV21 omgedraaid: eerst wordt de gebeurtenis verteld, dan volgt de uitleg daarvan. Dit maakt de tekst helderder. De uitleg is tussen ronde haken geplaatst om duidelijk te maken dat het extra informatie is die buiten de gebeurtenissen valt. Ook in de grondtekst is het extra uitleg, die nodig is, omdat het gebruik van het uittrekken van een schoen voor de lezer of hoorder niet meer bekend was.

[4:20] *Salmon* – De brontekst heeft hier 'Salma'; in de NBV21 zijn de namen in kwestie geharmoniseerd, net als in veel (buitenlandse) vertalingen.